

COVID-19 Pandemisinin Türkiye’de Kateter İlişkili Kan Dolaşımı İnfeksiyonlarına Etkisi

Elif Sargın Altunok¹, Şiran Keske² , Emel Azak³ , Ayşe Batırel¹, Hüseyin Bilgin⁴, Ezgi Gülten⁵, Şirin Menekşe⁶, Abdullah Gölbol⁷, Petek Şarлак Konya⁸, Lütfiye Nilsun Altunal⁹, Deniz Özer¹⁰, Ali Asan¹¹, Ayşe Deniz Yüksel¹² , Özlem Akdoğan¹³, Tuğba Yanık Yalçın¹⁴, Fethiye Akgül¹⁵, Işıl Deniz Alıravcı¹⁶, Taliha Karakök¹⁷, Ahmet Şahin¹⁸ , İlknur Erdem¹⁹, Esra Gürbüz²⁰, Fatma Yekta Ürkmez Korkmaz²¹, Zehra Çağla Karakoç²², Bahar Kaçmaz²³, Özge Eren Korkmaz²⁴, Meltem Karslıoğlu²⁵, Merve Arslan²⁶, Mehtap Aydın⁹ , Neşe Demirtürk⁸, Alpay Azap⁵, Önder Ergönül²

Kurumlar

Elif Sargın Altunok, Sağlık Bilimleri Üniversitesi, Kartal Dr.Lütfi Kırdar Şehir Hastanesi, Enfeksiyon Hastalıkları ve Klinik Mikrobiyoloji, İstanbul

Şirah Keske, Koç Üniversitesi Tıp Fakültesi, Enfeksiyon Hastalıkları ve Klinik Mikrobiyoloji, Koç Üniversitesi İş Bankası Enfeksiyon Hastalıkları Merkezi, İstanbul

Emel Azak, Kocaeli Üniversitesi Tıp Fakültesi, Enfeksiyon Hastalıkları ve Klinik Mikrobiyoloji Ana Bilim Dalı, Kocaeli

Ayşe Batirel, Sağlık Bilimleri Üniversitesi, Kartal Dr.Lütfi Kırdar Şehir Hastanesi, Enfeksiyon Hastalıkları ve Klinik Mikrobiyoloji, İstanbul

Hüseyin Bilgin, Marmara Üniversitesi, Pendik Eğitim ve Araştırma Hastanesi, Enfeksiyon Hastalıkları ve Klinik Mikrobiyoloji, Ana Bilim Dalı, İstanbul

Ezgi Gülten, Ankara Üniversitesi Tıp Fakültesi, Enfeksiyon Hastalıkları ve Klinik Mikrobiyoloji Ana Bilim Dalı, Ankara

Şirin Menekşe, Koşuyolu Yüksek İhtisas Eğitim ve Araştırma Hastanesi, Enfeksiyon Hastalıkları ve Klinik Mikrobiyoloji, İstanbul

Abdullah Gölbol, Sağlık Bilimleri Üniversitesi, Adana Şehir Eğitim ve Araştırma Hastanesi, Enfeksiyon Hastalıkları ve Klinik Mikrobiyoloji, İstanbul

Petek Şarлак Konya, Sağlık Bilimleri Üniversitesi, Afyonkarahisar Sağlık Araştırma ve Uygulama Merkezi, Enfeksiyon Hastalıkları ve Klinik Mikrobiyoloji, Afyonkarahisar

Lütfiye Nilsun Altunal, Sağlık Bilimleri Üniversitesi, Ümraniye Eğitim ve Araştırma Hastanesi, Enfeksiyon Hastalıkları ve Klinik Mikrobiyoloji, İstanbul

Deniz Özer, Celal Bayar Üniversitesi Tıp Fakültesi Hafsa Sultan Hastanesi, Enfeksiyon Hastalıkları ve Klinik Mikrobiyoloji Ana Bilim Dalı, Manisa

Ali Asan, Sağlık Bilimleri Üniversitesi, Bursa Yüksek İhtisas Eğitim ve Araştırma Hastanesi, Enfeksiyon Hastalıkları ve Klinik Mikrobiyoloji, Bursa

Ayşe Deniz Yüksel, Sağlık Bilimleri Üniversitesi, Fatih Sultan Mehmet Eğitim ve Araştırma Hastanesi, Enfeksiyon Hastalıkları ve Klinik Mikrobiyoloji, İstanbul

Özlem Akdoğan, Hitit Üniversitesi Tıp Fakültesi, Erol Olçak Eğitim ve Araştırma Hastanesi, Enfeksiyon Hastalıkları ve Klinik Mikrobiyoloji Ana Bilim Dalı, Çorum

Tuğba Yanık Yalçın, Başkent Üniversitesi Ankara Hastanesi, Enfeksiyon Hastalıkları ve Klinik Mikrobiyoloji, Ankara

Fethiye Akgül, Batman Eğitim ve Araştırma Hastanesi, Enfeksiyon Hastalıkları ve Klinik Mikrobiyoloji, Batman

İşıl Deniz Alırcı, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Tıp Fakültesi, Enfeksiyon Hastalıkları ve Klinik Mikrobiyoloji, Çanakkale

Taliha Karakök, Fatsa Devlet Hastanesi, Enfeksiyon Hastalıkları ve Klinik Mikrobiyoloji, Ordu

Ahmet Şahin, Dr.Ersin Arslan Eğitim ve Araştırma Hastanesi, Enfeksiyon Hastalıkları ve Klinik Mikrobiyoloji, Gaziantep

İlknur Erdem, Namık Kemal Üniversitesi Araştırma ve Uygulama Hastanesi, Enfeksiyon Hastalıkları ve Klinik Mikrobiyoloji, Tekirdağ

Esra Gürbüz, Sağlık Bilimleri Üniversitesi, Van Eğitim ve Araştırma Hastanesi, Enfeksiyon Hastalıkları ve Klinik Mikrobiyoloji, Van

Fatma Yekta Ürkmez Korkmaz, Kırıkkale Yüksek İhtisas Hastanesi, Enfeksiyon Hastalıkları ve Klinik Mikrobiyoloji, Kırıkkale

Zehra Çağla Karakoç, İstinye Üniversitesi Tıp Fakültesi, Enfeksiyon Hastalıkları ve Klinik Mikrobiyoloji, İstanbul

Bahar Kaçmaz, Koç Üniversitesi Tıp Fakültesi, Halk Sağlığı Ana Bilim Dalı; Koç Üniversitesi İş Bankası Enfeksiyon Hastalıkları Merkezi, İstanbul

Özge Eren Korkmaz, Soma Devlet Hastanesi, Enfeksiyon Hastalıkları ve Klinik Mikrobiyoloji, Manisa

Meltem Karslıoğlu, Samsun Gazi Devlet Hastanesi, Enfeksiyon Hastalıkları ve Klinik Mikrobiyoloji, Samsun

Merve Arslan, Balıkesir Dursunbey Devlet Hastanesi, Enfeksiyon Hastalıkları ve Klinik Mikrobiyoloji, Balıkesir

Mehtap Aydın, Sağlık Bilimleri Üniversitesi, Ümraniye Eğitim ve Araştırma Hastanesi, Enfeksiyon Hastalıkları ve Klinik Mikrobiyoloji, İstanbul

Neşe Demirtürk, Sağlık Bilimleri Üniversitesi, Afyonkarahisar Sağlık Araştırma ve Uygulama Merkezi, Enfeksiyon Hastalıkları ve Klinik Mikrobiyoloji, Afyonkarahisar

Alpay Azap, Ankara Üniversitesi Tıp Fakültesi, Enfeksiyon Hastalıkları ve Klinik Mikrobiyoloji Ana Bilim Dalı, Ankara

Önder Ergönül, Koç Üniversitesi Tıp Fakültesi, Enfeksiyon Hastalıkları ve Klinik Mikrobiyoloji, Koç Üniversitesi İş Bankası Enfeksiyon Hastalıkları Merkezi

COVID-19 Pandemisinin Türkiye'de Kateter İlişkili Kan Dolaşımı İnfeksiyonlarına Etkisi

Giriş-Amaç:

2019-2022 yılları arasında dört yıllık dönemi kapsayan bu çalışmada COVID-19 pandemisinin kateter ilişkili kan dolaşımı infeksiyon (Kİ-KDİ) hızlarına ve etken dağılımlarına etkisinin ortaya konulması amaçlanmıştır.

Metod:

Retrospektif, gözlemsel, çok merkezli

'Ulusal Sağlık Bakımı İlişkili Enfeksiyonlar Sürveyans Rehberi'ne göre Kİ-KDİ tanısı alan hastalar çalışmaya dahil edildi.

COVID-19 Pandemisinin Türkiye’de Kateter İlişkili Kan Dolaşımı İnfeksiyonlarına Etkisi

- “Pandemi öncesi dönem” (1 Ocak 2019 - 10 Mart 2020)
  - “Pandemi erken dönemi” (11 Mart 2020 - 31 Aralık 2021)
  - “Pandemi geç dönemi” (1 Ocak 2022 – 31 Aralık 2022)
- İstatistiksel analizler, Student’s t testi, sürekli değişkenler için tek yönlü ANOVA ve kategorik değişkenler için ki-kare testi kullanılarak yapıldı.
  - STATA (versiyon 15, ABD kullanılmış olup istatistiksel anlamlılık <0.05 olarak ayarlanmıştır.
  - Kartal Dr.Lütfi Kırdar Şehir Hastanesi Klinik Araştırmalar Etik Kurulu tarafından çalışma onaylanmıştır (Karar no: 2023/514/248/6 karar no ve 27.04.2023 tarihli).

Bulgular

- 2019-2022 yılları arasında dört yıllık dönem, 24 merkez,
- Toplam 2863 Kİ-KDİ olayı, ölüm oranı;
  - 812 (%28) Kİ-KDİ olayı pandemi öncesi dönemde, **mortalite %60.1**
  - 1276 (%45) Kİ-KDİ olayı pandemi erken döneminde, **mortalite %70.8**
  - 775 (%27) Kİ-KDİ olayı pandemi geç döneminde, **mortalite %71.7**

Tablo 1. Kateter ilişkili kan dolaşımı enfeksiyonu olan hastaların demografik ve klinik özellikleri

	Pandemi öncesi dönem N= 812	Erken pandemi dönemi N=1276	Geç pandemi dönemi N=775	p
Yaş (yıl)	62.1	61.7	64.8	0.007
Erkek cinsiyet, n (%)	470 (57.9)	744 (58.3)	452 (58.3)	0.97
Kronik hastalık, n (%)	525 (64.7)	831 (65.1)	544 (70.2)	0.03
<i>Kanser</i>	111 (13.7)	166 (13)	122 (15.7)	0.22
<i>İmmunosupresif İlaç</i>	60 (7.4)	111 (9.3)	72 (9.3)	0.28
<i>Nötropeni</i>	38 (3.5)	49 (3.8)	31 (4)	0.84
<i>Diyabetes mellitus</i>	220 (27.1)	362 (28.4)	247 (31.9)	0.09
<i>Hipertansiyon</i>	283 (34.9)	505 (39.6)	350 (45.2)	<0.001
<i>Kronik böbrek hastalığı</i>	116 (14.3)	148 (11.6)	96 (12.4)	0.19
<i>Hemodiyaliz</i>	68 (8.4)	102 (8)	64 (8.3)	0.95
<i>Kronik karaciğer hastalığı</i>	8 (1)	24 (1.9)	11 (1.4)	0.25
<i>Otoimmün hastalık</i>	9 (1.1)	26 (2)	14 (1.8)	0.27
Kateter bölgesi				
<i>Juguler</i>	241 (29.7)	440 (34.5)	266 (34.3)	0.052
<i>Subklavyen</i>	166 (20.4)	157 (12.3)	65 (8.4)	<0.001
<i>Femoral</i>	193 (23.8)	329 (25.8)	183 (23.6)	0.43
Ek santral kateter varlığı, n (%)	519 (63.9)	813 (63.7)	498 (64.3)	0.97
Ek SBİİ varlığı, n (%)	97 (12)	124 (9.7)	76 (9.8)	0.22
YBÜ kabulü, n (%)	750 (92.4)	1198 (93.9)	719 (92.8)	0.36
Mortalite, n (%)	488 (60.1)	903 (70.8)	556 (71.7)	<0.001

Bulgular-En sık patojenler (toplam 3239)

Pandemi öncesi dönem;

- *Acinetobacter baumannii* (%17.4)
- *K. pneumoniae* (%16.5)
- Non-albicans Candida (%12.2)
- Candida albicans (%7.6)
- Koagülaz negatif Staphylococcus (%7.1)

Erken pandemi dönemi;

- *Acinetobacter baumannii* (%20)
- *K. pneumoniae* (%17.1)
- Non-albicans Candida (%11)
- Koagülaz negatif Staphylococcus (%7.4)

Geç pandemi dönemi;

- *K. pneumoniae* (%20.4)
- *Acinetobacter baumannii* (%17.4)
- Non-albicans Candida (%11.7)
- Enterococcus faecium (%8.4)

Tablo 2. Kateter ilişkili kan dolaşımı infeksiyonu olan hastalarda patojenlerin dağılımı.

Mikroorganizmalar	Pandemi öncesi dönem	Erken pandemi dönemi	Geç pandemi dönemi	Total
Gram negatif bakteriler, n (%)				
<i>E. coli</i>	27 (3)	50 (3.4)	28 (3.2)	105 (3.2)
<i>K. pneumoniae</i> ★	150 (16.5)	248 (17.1)	180 (20.4)	578 (17.8)
<i>P. aeruginosa</i>	62 (6.8)	79 (5.4)	58 (6.6)	199 (6.1)
<i>A. baumannii</i> ★	158 (17.4)	291 (20)	153 (17.4)	602 (18.6)
<i>Enterobacter sp.</i>	19 (2.1)	19 (1.3)	21 (2.4)	59 (1.8)
<i>Stenotrophomonas sp.</i>	21 (2.3)	92 (6.3)	26 (3)	139 (4.3)
Gram pozitif bakteriler, n (%)				
<i>S. aureus</i>	37 (4.1)	35 (2.4)	28 (3.2)	100 (3.1)
Koagülaz negatif Staphylococcus	64 (7.1)	107 (7.4)	46 (5.2)	217 (6.7)
<i>E. faecalis</i>	41 (4.5)	90 (6.2)	54 (6.1)	185 (5.7)
<i>E. faecium</i>	50 (5.5)	81 (5.6)	74 (8.4) ★	205 (7.2)
Mantarlar, n (%)				
<i>C. albicans</i>	69 (7.6)	74 (5.1)	53 (6)	196 (6.3)
<i>C. nonalbicans</i>	111 (12.2)	160 (11)	103 (11.7)	374 (11.5)
Diğer patojenler, n (%)	27 (3)	124 (8.6)	57 (6.5)	208 (6.4)
Total	907	1450	881	3239

Bulgular-Mortalitenin belirleyicileri

- Çok değişkenli analizde *K. pneumoniae*, *A. baumannii*, *E. faecium* ve *C. albicans* ile Kİ-KDİ gelişmesi mortalite ile anlamlı derecede ilişkili bulundu.
- Mortaliteyi belirleyen diğer durumlar ise yaş ve kateterin femoral bölgede olması idi.

Tablo 3. Kateter ilişkili kan dolaşımı infeksiyonu olan hastalarda mortalitenin belirleyicileri

	Univariate analiz			Multivariate analiz		
	Odds ratio	95% CI	p	Odds ratio	95% CI	p
>65 yaş	2.48	2.11-2.91	<0.001	2.3	1.94-2.71	<0.001
Erkek cinsiyet	1.05	0.9-1.23	0.65			
Post-COVID19 dönem	1.63	1.38-1.94	<0.001	1.67	1.4-1.99	<0.001
Komorbidite	1.57	1.33-1.85	<0.001	1.23	1.01-1.5	0.044
Diyabetes mellitus	1.4	1.17-1.68	<0.001	1.07	0.87-1.33	0.52
Kronik böbrek hastalığı	1.85	1.42-2.42	<0.001	1.5	1.13-2.0	0.005
Juguler kateter bölgesi	0.99	0.83-1.16	0.86			
Subklavyen kateter bölgesi	1.04	0.83-1.31	0.71			
Femoral kateter bölgesi	1.76	1.45-2.15	<0.001	1.8	1.47-2.2	<0.001
Ek santral kateter varlığı	1.31	1.12-1.54	0.001	1.4	1.17-1.65	<0.001
<i>K. pneumoniae</i>	1.31	1.07-1.6	0.01	1.55	1.24-1.92	<0.001
<i>P. aeruginosa</i>	1.02	0.75-1.39	0.92			
<i>A. baumannii</i>	1.43	1.17-1.75	<0.001	1.63	1.31-2.02	<0.001
<i>E. faecium</i>	1.84	1.3-2.6	0.001	2.0	1.39-2.87	<0.001
<i>C. albicans</i>	1.63	1.16-2.29	0.005	2.24	1.55-3.22	<0.001
<i>C. non-albicans</i>	1.05	0.83-1.33	0.66			
Ek SBİİ varlığı	1.36	1.04-1.79	0.026	1.53	1.15-2.04	0.004

Tablo 4. Kateter ilişkili kan dolaşımı infeksiyon etkenlerinde döneme göre antibiyotik direnç oranları.

Pathogens	Quinolone resistance			Meropenem resistance			Colistin resistance			Ceftazidime avibactam resistance		
	Pre-pandemic	Pandemics-early	Pandemics-late	Pre-pandemic	Pandemics-early	Pandemics-late	Pre-pandemic	Pandemics-early	Pandemics-late	Pre-pandemic	Pandemics-early	Pandemics-late
<i>Klebsiella pneumoniae</i>	111/144 (77)	208/245 (85)	151/178 (85)	84/146 (58)	170/237 (72)	120/176 (68)	23/112 (21)	69/188 (37)	55/142 (39)	1/7 (14)	4/14 (29)	20/77 (26)
<i>Escherichia coli</i>	14/24 (58)	29/47 (62)	20/27 (74)	2/22 (9)	3/44 (7)	2/25 (8)	2/15 (13)	1/34 (3)	1/14 (7)	0/2 (0)	0/6 (0)	0/4 (0)
<i>Pseudomonas aeruginosa</i>	28/58 (48)	37/75 (49)	32/58 (55)	29/58 (50)	34/74 (46)	33/57 (58)	7/45 (15)	2/54 (4)	3/43 (7)	0/6 (0)	1/3 (33)	4/12 (33)
<i>Acinetobacter baumannii</i>	147/150 (98)	281/283 (99)	145/148 (98)	147/156 (94)	278/282 (99)	145/150 (97)	4/148 (3)	17/255 (7)	5/130 (4)	-	-	-

- **Tartışma:** Ülkemizde pandemi öncesi dönem ile karşılaştırıldığında pandemi döneminde KI-KDI etken dağılımının değişmediği ve en sık Gram negatif patojenlerin etken olduğu görülmektedir.
- Pandemi öncesi ile karşılaştırıldığında pandemi döneminde;
  - KI-KDI'e bağlı **mortalite arttı**
  - *E.coli* ve *P. aeruginosa'* da kolistin direnci azaldı